บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป.: 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า "การศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิต และทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ" ด้วยเหตุนี้การศึกษาของไทยจึงจัดให้มีขึ้นตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา การศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงเป็นการศึกษาระดับสูงสุดของระบบการศึกษาไทย

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีที่เรียกว่า ระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่ง วิจิตร ศรีสอ้าน (2525: 6) ได้ให้ความหมายของคำบัณฑิตศึกษาว่า บัณฑิตศึกษามาจากคำ " Graduate Study " ซึ่งแปลว่า "การศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากคนเรียนเป็นบัณฑิตแล้ว" ด้วยเหตุนี้บัณฑิตศึกษา จึงเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีความต้องการที่จะแสวงหาความรู้ ให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งผลที่ได้รับจากการเพิ่มพูนความรู้นี้จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของมนุษย์และสังคมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518: 160-161) ได้จัดแบ่งระดับของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ไว้ ดังนี้

1. ประกาศนียบัตรชั้นสูงและวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่เน้นความเชี่ยวชาญในทางวิชาชีพและควรเป็นหลักสูตรที่สิ้นสุดในตัวเอง และไม่เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาที่สูงขึ้นไป มีหลักสูตรการศึกษาประมาณ 1 ปีหลังปริญญาตรีหรือหลังปริญญาโทตามลำดับ

2. ระดับปริญญาโท ควรจะเน้นความเชี่ยวชาญทางวิชาการเฉพาะด้าน เน้นการวิจัย เพื่อส่งเสริมให้ผู้ศึกษาได้มีประสบการณ์ในการทำวิจัย ควรกำหนดให้มี

การเรียนรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ หรือจะให้มีการเรียนรายวิชาแต่อย่างเดียวก็ได้ มีหลักสูตรการศึกษาประมาณ 2 ปี หลังปริญญาตรี

3. ระดับปริญญาเอก เป็นการศึกษาวิชาการเฉพาะด้านอย่างลึกซึ้ง เป็นการศึกษาวิจัยระดับสูง เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการในฐานะนักวิจัย และเป็นการศึกษาเพื่อสร้างผู้นำทางวิชาการ หลักสูตรอาจจะให้มีการเรียนรายวิชาและทำการวิจัย หรือจะให้ทำการวิจัยแต่อย่างเดียวก็ได้ มีหลักสูตรการศึกษาประมาณ 3 ปี หลังปริญญาโท

การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา จึงมีลักษณะที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญทางด้านการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ในรูปแบบของการทำวิทยานิพนธ์หรือการทำวิจัย ดังที่ สุวิทย์ อารีกุล (2521: 1-2) ได้กล่าวถึงลักษณะการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาไว้ว่า ปริญญามหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตนั้น เป็นการศึกษาเฉพาะในสาขาวิชาที่ผู้ศึกษามีความสนใจเท่านั้น เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในวิชานั้นๆอย่างแท้จริง โดยนักศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆนอกจากตำราและคำสอนในห้องเรียนแล้ว จะต้องรู้จักคิดอย่างมีหลักการ เหตุผล และทำการวิจัยเพื่อเพิ่มความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจใคร่จะรู้ เพื่อจะได้สามารถตอบปัญหาหรือข้อข้องใจต่างๆได้ ด้วยเหตุนี้นักศึกษาในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตจึงต้องทำการวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์ซึ่งได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอีก เช่น

1. ให้โอกาสและเสรีภาพแก่นักศึกษาในการค้นหาข้อเท็จจริงและทดสอบเนื้อหาทางวิชาการ

2. เป็นการเริ่มต้นใช้วิธีการศึกษาด้วยตนเองตามลำพัง (Independent Study)

3. เป็นการหัดใช้วิธีการค้นคว้าโดยวิธีวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)

4. เป็นการฝึกหัดให้มีนิสัยรู้จักคิด แสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล และดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างมีระเบียบแบบแผน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2525: 1) กล่าวถึงการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาว่า

การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานี้ก็เป็นการศึกษาที่ดิ่งเดี่ยวลึกซึ้งเป็นความชำนาญพิเศษ เป็นขบวนการของการถ่ายพลังความคิดสืบเสาะแสวงหาวิชาการที่บริสุทธิ์และปลุกคนเข้าสู่สภาวะที่เป็นเลิศในวิถีทางแห่งปัญญา ผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับนี้จะออกไปเป็นผู้เปลี่ยนแปลงสังคม เป็นนักวิชาการที่จัดจ้าน เป็นนักแสวงหาข้อมูล เป็นนักคิด

และนักทำและเป็นผู้ที่รู้แจ้งเห็นจริงในข้อมูลต่างๆ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เห็นความสำคัญของการทำวิทยานิพนธ์ จึงได้จัดสัมมนาเรื่อง "แนวทางส่งเสริมประสิทธิภาพการบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการทำวิทยานิพนธ์ ไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อสร้างความรู้ใหม่
2. เพื่อฝึกทักษะในการวิจัย
3. เพื่อทดสอบทฤษฎีและความรู้ที่ได้เรียนมา
4. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

(บัณฑิตวิทยาลัย 2522: 13)

การวิจัย จึงจัดเป็นกิจกรรมโดยตรงอย่างหนึ่งสำหรับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งนี้เพราะการผลิตมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตเกือบทุกสาขาวิชา ได้กำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2522: 135) ได้จัดจำนวนสาขาวิชาระดับปริญญาโท ไว้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนสาขาวิชาระดับปริญญาโท จำแนกตามการทำวิทยานิพนธ์ และ/หรือการสอบภาคพิสดารในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย	จำนวนวิชา	วิทยานิพนธ์	การสอบภาคพิสดาร	วิทยานิพนธ์หรือสอบภาคพิสดาร
1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2	1	1	-
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	73	70	-	3
3. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร	-	-	-	-
4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	29	29	-	-
5. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	-	-	-	-
6. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า	3	3	-	-
7. มหาวิทยาลัยมหิดล	28	26	-	2
8. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	4	-	-	4
9. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	-	-	-	-
10. มหาวิทยาลัยศิลปากร	8	7*/	-	1
11. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	21	21	-	-
12. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	9	3	3	3
13. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	-	-	-	-

*/ มหาวิทยาลัยศิลปากร นักศึกษาต้องมีการสอบปากเปล่า (Final Oral Examination) สำหรับวิชาเอกและเขียนวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2527: 121-122) ได้รวบรวมตัวเลขสถิติที่เกี่ยวกับผลงานวิจัยทางการศึกษา พบว่า งานวิจัยทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นของนิสิต นักศึกษา ถึงร้อยละโดยประมาณ 55.2 ดังนั้น จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่วงการศึกษาที่จะนำผลการวิจัยของนิสิต นักศึกษาเหล่านี้มา

ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา ซึ่ง ประกอบ คุปรัตน์ (ม.ป.ป.: 2) กล่าวถึงการวิจัยทางการอุดมศึกษาไว้ว่า

> การวิจัยทางอุดมศึกษา (Research in Higher Education) นั่นคือ การวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการศึกษาในระดับหลังมัธยมศึกษาบริบูรณ์เพื่อเป็นการทำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวระบบและส่วนที่เกี่ยวของมากขึ้น อันจัดได้ว่าเป็นการวิจัยในขั้นพื้นฐาน (Foundamental Research) และการวิจัยที่มีเป้าหมายจะนำความรู้นั้นมาใช้ในการพัฒนาระบบหรือส่วนประกอบของสังคมที่เกี่ยวของให้ได้พัฒนายิ่งขึ้น (Applied Research) ความจริงการจำแนกงานวิจัยขั้นพื้นฐานหรือการวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้ของทางการอุดมศึกษานั้นดูออกจะเป็นการยาก เพราะการอุดมศึกษานั้นยังมีลักษณะที่ไม่มีความเป็นศาสตร์ (Science) ในตัวของมันเอง ยังไม่มีเนื้อหาทฤษฎีอะไรที่เป็นหลักมากมายนัก ส่วนใหญ่ยังจัดอยู่ในขั้นของการเป็นสาขาวิชาศึกษา (A Field of Study) และที่สำคัญก็คือยังมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา มีการนำทฤษฎี แนวคิดและความรู้ต่างๆจากศาสตร์ต่างๆ นานาประการมาประยุกต์เพื่อการศึกษาค้นคว้าในสาขของการอุดมศึกษามากมาย

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา จึงกระจัดกระจายอยู่ตามศาสตร์สาขาวิชาต่างๆมากมาย ดังตัวอย่างเช่น ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพ.ศ. 2516 ไพฑูรย์ สินลารัตน์ นิสิตภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" ปีพ.ศ. 2518 สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์ นิสิตภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "นิสิตนักศึกษากับวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตย: การศึกษานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ปีพ.ศ. 2520 ละอองกาญจน์ สุรชัยพาณิชย์ นิสิตภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยของแก่นที่ให้แก่นักศึกษา" ปีพ.ศ. 2522 นัยนา อ้างสันติกุล นิสิตภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย" ปีพ.ศ. 2525 กุลจิตรา หรยางกูร นิสิตภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของการบัณฑิตศึกษา ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีงบประมาณ 2521-2523" เป็นต้น และถึงแม้จะมีจำนวนวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็พบว่าสภาพการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาก็ยังมีข้อจำกัดและมีปัญหาบางประการ ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2523: 4-5) ได้กล่าวไว้ในเรื่องการศึกษา

วิจัยทางอุดมศึกษา: การทำความเข้าใจเบื้องต้น สรุปได้ว่า

1. การศึกษาค้นคว้าเป็นไปอย่างไม่มีระบบ ขาดความต่อเนื่องกัน ทำให้แนวคิดและการกระทำไม่บังเกิดผลและไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร

2. การศึกษาทางอุดมศึกษา กระจัดกระจายตามความสนใจของแต่ละคนจึงไม่มีภาพรวมของการศึกษาค้นคว้าในด้านนี้

3. การศึกษาทางอุดมศึกษามีลักษณะแคบและจำกัดจะพิจารณาเฉพาะเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แต่ไม่มองให้กว้างถึงความเป็นมา สาเหตุ ความเกี่ยวพันของปัญหานั้นๆกับเรื่องอื่นๆ จึงเป็นแต่เพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

4. ผลของการศึกษาไม่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมั่นใจ เพราะเป็นสามัญสำนึกและความเห็นส่วนตัวมากเกินไป

5. การศึกษาวิจัยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็น การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยออกแบบสอบถามหรือวิเคราะห์ตัวเลข แต่การพิจารณาในเรื่องของแนวคิดและความเป็นมาที่ลึกซึ้งกว้างขวางยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงข้อปัญหาและข้อจำกัดประกอบกับความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา จึงได้ทำการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 6 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการวิจัยทางการอุดมศึกษาที่จะทำขึ้นใหม่ให้มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่การอุดมศึกษามากยิ่งขึ้นต่อไป อีกทั้งจะเป็นการเผยแพร่งานวิจัยทางการอุดมศึกษาที่ได้มีการทำมาแล้ว

<u>วัตถุประสงค์ของการวิจัย</u>

1. เพื่อสำรวจวิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา

2. เพื่อจำแนกประเภทของระเบียบวิธีวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเภทสถิติ และกลุ่มประชากรของวิทยานิพนธ์

3. เพื่อศึกษาผลสรุปของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-2526 จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ 6 แห่ง คือ

1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.4 มหาวิทยาลัยศิลปากร

1.5 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.6 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาที่หอสมุดของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งเก็บรวบรวมไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-2526

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะวิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาเท่าที่มีอยู่จริงในหอสมุดของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาในที่นี้ใช้ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกโดยพิจารณาจาก 2 ลักษณะ คือ

1. พิจารณาจากชื่อเรื่องของวิทยานิพนธ์ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี เช่น หลักสูตร การเรียนการสอน นิสิต

นักศึกษา คณาจารย์ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาเ เป็นต้น

2. พิจารณาจากชื่อเรื่องของวิทยานิพนธ์ที่กล่าวถึงชื่อของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง เป็นต้น

<u>ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย</u>

วิทยานิพนธ์ หมายถึง ผลงานวิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญามหาบัณฑิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-2526 ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 6 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การอุดมศึกษา หมายถึง ระบบการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอุดมศึกษา หมายถึง ผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

การวิเคราะห์ หมายถึง การจำแนกส่วนประกอบต่างๆของวิทยานิพนธ์เพื่อศึกษาประเภทของระเบียบวิธีวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเภทสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล กลุ่มประชากร รวมถึงการสรุปความและแปลความหมายจากผลสรุปวิทยานิพนธ์

ประเภทของระเบียบวิธีวิจัย หมายถึง วิทยานิพนธ์ที่ใช้แบบแผนในการวิจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาสิ่งที่เป็นอยู่ในอดีตหรือสืบประวัติความเป็นมาโดยการค้นคว้าจากหลักฐานที่มีเหลืออยู่ในปัจจุบัน เช่น เอกสาร บันทึกต่างๆ คำบอกเล่า โบราณวัตถุ ฯลฯ และรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงเพื่อให้เข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นมา

แล้ว รวมทั้งมองเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในอดีตกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จนสามารถทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้

2. การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)
เป็นการวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ตามข้อเท็จจริงหรือตามสภาพที่เป็นอยู่ มุ่งบรรยายสภาพการณ์ เหตุการณ์หรือความสัมพันธ์ของการปฏิบัติแนวคิดหรือทัศนคติโดยเน้นถึงเรื่องราวในปัจจุบันเพื่อผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือจะเกิดในอนาคต

3. การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)
เป็นการศึกษาค้นคว้าหาความจริง โดยการเปลี่ยนแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งของสภาพการณ์ที่เป็นอยู่หรือสร้างสถานการณ์ขึ้นใหม่ ภายใต้การควบคุมความแปรปรวนที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องอย่างมีระเบียบแบบแผนและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนแล้วสรุปสาเหตุที่เป็นไปได้ของผลที่เกิดขึ้นนั้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง เทคนิคหรือวิธีการต่างๆที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งแบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

1. แบบสอบถาม เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ชุดของข้อคำถามหรือปัญหาที่สร้างขึ้นสำหรับถามความคิดเห็นหรือความต้องการด้านต่างๆตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงแบบสำรวจซึ่งเป็นชุดข้อคำถามหรือข้อความที่ใช้เก็บข้อมูลที่เป็นความจริงหรือสภาพทั่วไปของสถานที่ โดยคำตอบแต่ละคำตอบจะชี้ให้เห็นถึงลักษณะบางอย่างของบุคคลผู้ตอบหรือสถานที่เช่น แบบสำรวจความสนใจ แบบสำรวจอาคาร เป็นต้น

2. แบบทดสอบ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ชุดของข้อคำถามหรือปัญหาที่สร้างขึ้นสำหรับชัดความรู้ ความสามารถหรือทักษะต่างๆ เช่น แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาพูดคุยหรือระบบคำตอบจากการสอบถามด้วยตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. การค้นคว้าจากเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร จุลสาร เรื่องราวในหนังสือพิมพ์หรือ นิตยสาร แผนที่ แผนภูมิ จดหมายเหตุ สถิติ บันทึก ทะเบียนและประวัติ เป็นต้น

5. การทดลอง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจัด

สภาพการณ์หรือเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ภายใต้การควบคุมอย่างมีระบบระเบียบและมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

6. การสังเกต เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือพฤติกรรมต่างๆที่ได้จากการเฝ้าดูตามที่เกิดขึ้นจริงในสภาพการณ์นั้นๆตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น การสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ เป็นต้น

ประเภทสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง สถิติประเภทต่างๆที่วิทยานิพนธ์นำมาใช้ในการจัดทำข้อมูล เพื่อสรุปข้อมูลให้อยู่ในรูปที่สามารถตีความและแปลความหมายได้ ซึ่งประกอบด้วยสถิติดังต่อไปนี้

1. การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Measures of Central Tendency) เป็นการหาค่ากลางค่าหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งชุด ได้แก่ ตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic Mean) มัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) เป็นต้น

2. การวัดการกระจาย (Measures of Dispersion) เป็นการหาค่าการกระจายของคะแนนในข้อมูลแต่ละชุด ได้แก่ พิสัย (Range) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความแปรปรวน (Variance) เป็นต้น

3. การจัดอันดับ เป็นการเรียงลำดับของข้อมูล ได้แก่ เปอร์เซนไทล์ (Percentile) ควอไทล์ (Quatile) เป็นต้น

4. อัตราส่วนร้อย คือ อัตราส่วนที่มีฐานเป็น 100

5. คะแนนมาตรฐาน (Standard Score หรือ Z - score) เป็นค่าที่บอกให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละตัวกับค่าเฉลี่ยของข้อมูลชุดนั้นเป็นกี่เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม ได้แก่ การทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบค่าซี (Z - test)

7. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม เป็นการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Anova) แล้วทดสอบสมมติฐานด้วยค่าเอฟ (F - test)

8. ไคสแควร์ (Chi - square)เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้ว่าเป็นไปตามทฤษฎีหรือตามที่คาดหวังหรือไม่หรือต้องการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน เป็นต้น

9. สหสัมพันธ์และการถดถอย (Correlation and Regression) คือ ค่าดรรชนีหรือสัมประสิทธิ์ค่าสหสัมพันธ์ที่แสดงให้ทราบถึงลักษณะของตัวแปรต่างๆที่แปรตามกันหรือกลับกันมากน้อยเพียงใดและรวมถึงการสร้างสมการถดถอย

10. สถิติอื่นๆ หมายถึง การใช้สถิติที่ไม่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

11. ไม่ใช้สถิติ คือ ไม่มีการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มประชากร หมายถึง กลุ่มของบุคคลหรือของสิ่งมีชีวิตหรือวัตถุสิ่งของซึ่งถูกกำหนดขึ้น เพื่อนำมาใช้วัดข้อเท็จจริงที่ต้องการจะศึกษาทั้งหมดของวิทยานิพนธ์แบ่งเป็น 9 ประเภท คือ

1. นักเรียน เป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้อยู่ในระดับมัธยมศึกษา รวมถึงผู้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษา

2. นิสิตนักศึกษา เป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา

3. บัณฑิต เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษา

4. อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการสอนในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา

5. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งบริหารซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา เช่น หัวหน้าภาควิชา คณบดี อธิการบดี เป็นต้น

6. บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา เช่น นักวิชาการ นักวิจัย บรรณารักษ์ เป็นต้น

7. เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานการศึกษา เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษาหรือปฏิบัติงานประจำที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษาอื่นๆ เช่น อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา เจ้าหน้าที่ทบวงมหาวิทยาลัย เป็นต้น

นักวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

8. เอกสาร เป็นสิ่งพิมพ์ที่เป็นตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายสำหรับการค้นคว้าอ้างอิง

9. บุคคลอื่นๆ เป็นกลุ่มประชากรทั่วไปที่ไม่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เช่น พระสงฆ์ ทหาร ประชาชน เป็นต้น

<u>ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย</u>

1. เป็นแนวทางสำหรับการทำวิจัยทางการอุดมศึกษา
2. เป็นการเผยแพร่งานวิจัยทางการอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-2526
3. เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยทางการอุดมศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย